

Hallottam, hogy...

a Vezető elvtárs nem ér rá. Rádióink szegedi stúdiójának riportjából derült ki, hogy míg mi, apró porszemek az állam nagy gépezetében azt hisszük, csak mi dolgozunk, hát kiderül, nálunk sokkal elfoglaltabb emberek is élnek — természetesen székesfővárosunkban. És én hiszek a rádióknak. Szinte látom szemem előtt a Vezető elvtársat, amint hajnalot napestig ír, olvas, iktat, engedélyez, készült tartalmas felszólalásaira, edzi lelkét, hogy gondolatait mind harcosabban adja elő, közben sajnálkozik, mert a nép nem érti meg, és állandóan csak bírál, meg új szervezetek létrehozásán szorgoskodik, hadd látszék végre szervezetileg is elégedetlensége. Pedig ő, mint Vezető elvtárs — higyjük már el végre — mindent megtesz, az éjt is nappallá varázsolja, csak

sikerrel kiállhasson az érdekeinkért (Milyen érdekes, mindenki ezért akar kiállni, aztán... No, de hagyjuk!), s bebizonyítsa, hogy szervezete úgy kell, mint egy falat kenyér. Arról meg igazán nem tehet, hogy a sok elfoglaltság, iktatás, egyeztető tárgyalás, napirendi pont mellett az Emberre aztán már 10 perce sem jut. Az emberre, aki igyekezett megjelenni nála Novák Ferenc koreográfus képében, hogy bejelentse: a takarékoság jegyében most is kultúra eleni merénylet készül — megszüntetik a szakszervezeti néptáncfesztivált Szegeden. De a Vezető elvtárs — hányszor írtam már le?! — nem ér rá. hisz látjuk. Mert az értekezletek... Mert Sándor... És mert Nagy. Hogy miért nem ezzel kezdtem?

Bátyi Zoltán

Leonardo és a Parkinson-kór

Joggal feltételezhető, hogy már Leonardo da Vinci leírta a Parkinson-kór tüneteit, vagyis, nem állja meg a helyét az az elmélet, hogy ezt a súlyos agybetegséget olyan szennyező anyagok okozzák, amelyek először az ipari forradalom korában keletkeztek. Erre a következtetésre jutott egy kanadai orvos, aki a zseniális firenzei művész és tudós egyik levelére alapozza állítását.

Dr. Donald Calne, a vancoveri egyetem neurológus professzora szerint a legújabb kutatási eredményekből „kétséget kizáróan kintünk, hogy a Parkinson-kór már a XV. században is létezett”.

Észak-Amerikában mintegy egymillió ember szenved e betegségben, amelynek jellegzetes tünetei a végtagok remegése, csökkent vagy fokozott izomtónus, az akaratától független izommozgások feletti ellenőrzés elvesztése.

A mi szent tehenünk

Ezen a héten a Bartókban működő városi népfrentbizottság is valami közös álláspont kialakítását szorgalmazta a mozgalmon belül, a mozgalom jövőjéért. A szegedi városrészekben ténykedő lakóterületi bizottságainak vezetőivel tárgyalnak a hogyan továbbról. Nem olyan beszélgetések ezek, mint amik februárban, a nagy nyilvánosság bevonásával zajlottak. Történetesen Felsővárosban, a Keresztöltés utcában, vagy a megyei népfrent társadalompolitikai tanácsának összejövetelein, ahol a másként gondolkodók képviselői is szót kaptak a népfrentmozgalom megújulási lehetőségei témájában. Most, mondhatni a „végek” hallatják hangjukat, azok, akik talán a legtöbbet tettek annak érdekében, hogy a mozgalom léte evidencia legyen Tápén, Algyőn, Petőfitelepen, Dorozsmán, Felsővárosban.

A körzeti népfrentaktivisták a városban rendezett 22 fórumon elhangzottak ismeretében nyilatkoztak meg, s szavaikból kitűnt, ők aztán igazán ismerik lakóhelyük polgárait, elvárásait. Többségük az idősebb generációhoz tartozik. Berta József, Bodó Istváné, Zátyó István a kezdetek tanúi. Hitték és ma is hisznek az emberi összefogás erejében. Nyugdíjas korukra tiszta lelkiismerettel vállalják népfrentos múltjukat. Azt, hogy például egy problémát érzékeltél nem az okok firtatására fordították minden energiájukat, hanem szívesebben fáradtak a megoldáson. Tavaszoként gereblyéért, festékért, ecetekért mentek a városgazdákhoz, s nem veszekedni, hogy takarítsák már az utcákat. Persze más természetű feladatokat is föl kellett vállalniuk — tanácsadói, képviselői beszámolókat szerveztek, választások idején „jelölték”, örködték a törvényességet... E közjogi funkciókban is inkább a munkát keresték — ez is látszott célszerűbbnek —, s nem azon meredtünk, valószínűs tartalommal töltött

Ülünk a Bartók Béla Művelődési Központ magasföldszinti tanácskozájában. A szemközti „B” Galériában Gandhi országa elevenedik meg Sonkodi képein. Az alkotások egyéni értelmezési jogán, nekem a szent tehenek jutnak eszembe. Az, hogy bár tízezer pusztulhatnak éhen, az indiaiak egy valamiben — pártállástól, vallási hovatartozástól, kasztoktól, kortól és nemtől függetlenül — konszenzusra jutottak; a szent állatoknak élniük kell. A tanácskozában hallottak és a földrésznyi ország sajátos tükrözését egybevetve, kénytelen voltam megamagnum bevallani, irigylem az indiaiakat. Nem a tehenekért.

jogosítványaik vannak-e? Mert ők ott a „végekben” — lehet, idealisták, naivak, parancsok pusztá végrehajtói — a társadalmi munkáról ugyanúgy gondolkodnak ma is, mint évtizedekkel ezelőtt. Önzetlenek.

Látták, s látják persze ők is a változásokat; a mozgalomban „fönt” burjánzó bizottságosdit, az eluralkodó formalitásokat, az ösztönözni küzdelmet a megélhetésért... De legjobban a fiatalok gyönyörös mosolya és az érdemtelen kritikák miatt bánkódnak. Kérdezik önmaguktól, egymástól: amit mi csináltunk, az mind rossz volt? Egy biztos, a mozgalom vadhajtsáit éppen úgy elítélik, mint a másként gondolkodók, mint a közönyös fiatalok, ám a tradíciókból táplálkozó munkafarmakát védik, s nem állnak le. A kritizáló kinyilatkozások őket még ösztönzik: csináljuk tovább, más-ként.

Akadnak szerencsére a középgenerációhoz tartozók is a lakóterületi népfrentosok között. Zsiga Attila, Kovács István ugyanazt tapasztalják, mint az idősek. A válogatlan kritikákat könnyebben zsebre teszik, ám félnék attól, hogy a ma még valamicske aktivitásra hajlandók száma tovább fog csökkenni. Ezért a változtatás elodázhatatlan — mondják — föl kell idézni a nyilvános viták elhangzottakat. Azokon már kirajzolódott egy új szellemű — demokratikus, bürokrácia-

Mag Edit

Jobbulást, uram!

Ismerősöm kórházban járt a minap, vírusoktól gyötört családtagot látogatni... Ott hallotta a következő történetet.

Félelmetes állapotban lévő, a klinikai halál közelében tartózkodó ember fekszik az egyik ágyon. Keze reszket, szája habzik, ő maga izzad, lélegzete akadozik, mindkét lába üszkösödik.

Az ágy végénél megáll az orvos. — Hát igen — mondja —, ez mind a sok cigi következménye. Nagyon természetes, hogy ide jutott. A javallott teendők tehát...

— Doktor uram — szól a beteg — életemben nem szívtam egy szál cigit sem. Sőt még csak...

— Akkor a sok pia. Nem hallott elegendet az alkohol káros hatásáról?

— ... sőt nem is ittam egy kortyot sem, soha. De még csak...

— Akkor a nehéz, zsíros ételek. Ön előtt nyilván teljesen ismeretlen a korszerű reformkonyha sokféle, egészséges íze.

— ... de még csak nehéz, zsíros ételeket sem ettem. Én ugyanis vegetáriánus vagyok. Zöldség, gyümölcs, né-

mi tejföl, hetente két tojás. Ám ez még semmi, én még csak nem is...

— Akkor sokat nózik. Az elhasznált szervezet, mint tudjuk...

— ... én még csak nem is nózok. Bármennyire hihetetlen, én egy ilyen ember vagyok.

— Tudja mit? Akkor csináljon azt, amit akar. A sokféle tiltás jobban megviseli az embert lelkileg, mint a tiltott dolgok testileg. Jobbulást kívánok, uram! — mondta az orvos, és a következő ágyhoz lépett.

F. Cs.

A félig új múzeum

Szeged polgárai, ha a régi Tisza-híd környékén járnak, láthatják, hogyan uralkodik el a vajszin a sárgán a Móra Ferenc Múzeum homlokzatán. Ez a színeváltozás jelzi, hogy odabenn átalakult és megújult a jobb szárny. A felső szint létezőt ketté osztották, így egy emeleten két „sorban” alakították ki a munkatársak és vezetők dolgozószobáit. A középső szinten, az első emeleten gyönyörűen felújított, szép kiállítótermek várják a látogatókat, alul pedig átalakított raktárak és restaurátorműhelyek biztosítanak az eddigieknél jobb közérzetet az itt dolgozóknak.

A város közönsége és a vendégek számára a legérdekesebb természetesen az

első emeleti kiállítótervez. A nagyteremben az eredeti állapotnak megfelelően újították föl a festett kazettás mennyezetet. Itt egyébként a régi kiállítási anyag látható. Megtekinthető Lucs Ferenc gyűjteménye, a szomszédban pedig a szegedi „Mégváltó” patika történetét bemutató kiállítás. A gyógyszerteret 1713-ban alapította Ausfeldt Kristóf katonaoorvos a várban.

Az épület régi látogatói biztosan emlékeznek a kupolateremre. Nos, a lépcsőfölgörög egyelőre elfalazták, hogy a por és a zaj ne hatoljon be balról, s hogy megvédjék a szép, színes kupolát, ahol rövidesen szoborkiállítás lesz. A kutatók munkáját kiszolgáló könyvgyűjtemény egyelőre nem hasonlít a tizedes osztályo-

zással rendezett könyvtárakhoz, mert a polcrendszer csak néhány napja készült el. Jó hír viszont, hogy a Bálint Sándor-hagyaték könyvei elsőként foglalták el helyüket a nyomtatott értékek karzatán.

D. I.

Levonás összesen

Ismerősöm fölvetette a fizetését, megolvasta a kézhez kapott összegét, rápillantott a „levonás összesen” című rubrikára — majd szívéhez kapott és kevés híján elájult.

— Nyolcezer-kettőszázharminckilencet vontak le tőlem — mesélte. — Mások ennyiből élnek egy hónapig... Sőt, még kevesebből...

— Hogyan jött össze ez a nyolcezer-kettőszázharminckilenc? — kérdeztem.

— A kérdés igen bonyolult, válaszom is összetett lesz... Itt van például a KST-kölcsön, amit azért fizetnek havonta, hogy karácsonyra legyen miből bevásárolnom. Itt van továbbá az OMB-kölcsön, amit centrifugajavítási kiadások fedezése érdekében vettem föl. Itt van aztán az OTP-kölcsön, amit nem kell ismeretnem, s megintcsak itt van

a nyugdíjjaruléka, a cséb, az áfa, a szakszervezeti és a párttagsági díj... Ezekből jön hát össze ez a bizonyos nyolcezer-kettőszázharminckilenc forintos levonás, melyből némelyek vígan élhetnek.

— Na, de én itt nemcsak levonást látok, hanem családi pótlékot is! — mondtam, áttanulmányozva a fizetési szalagot.

— Tekintve, hogy van két fiam, kapom ezt a három-ezer-kettőszázötven forintot. Így hát életem negyvenedik évében elértem ama bődületes sikerlényt, hogy munkabérem nem ketteszer-nyolcszázötveneg, hanem teljes hater-háromszázhatvanhárom magyar forint. És még mondja valaki ezek után, hogy nem éri meg a gyermekvállalás... Hát dehogynem!

Cs. F.

1984

Egy késvé érkezett könyvről

Így telt az életünknek. S mivel a korszakok nem januárral kezdődnek, és nem decemberrel végződnek — jótékony hatásuk jelenünkig ér, Orwell útítársunk lett, jóslatai tájékoztatók.

„A Párt által megrajzolt eszménykép valamilyen óriási, félelmetes és ragyogó dolog volt — a vas és acél, az óriás gépek és ijesztő fegyverek országa, egy nemzet, amely harcokból és fanatikusokból áll, akik tökéletes egységben menetelnek előre, mind ugyanazokat a gondolatokat gondolják, és ugyanazokat a jelszavakat üvöltik, örökre dolgoznak, harcolnak, győznek és üldöznek — háromszázmillió egyforma arcú ember. Ezzel szemben a valóság: pusztuló, mocskos városok, amelyekben rosszul táplált emberek mászkálnak ide-oda lyukas cipőben, omladozó, múlt századi házakban laknak, amelyeknek állandóan kelkázosztó- és mosogatólészaguk van.”

Most idemácsolok egy idézetet, melyet egy visszaemlékező írt akkortájjra néve, amikor Orwell a könyvét írta, csak ez a

visszatekintés Budapest-ről keltezett. „Egyik nap bementem az előljármóhoz és közöltem vele, beleszerettem T. A.-ba, és férjhez szeretnék hozzá menni. A főnök rám nézett, és azt kérdezte: minek? Mondtam, mert nagyon szeretem. Ezt végképp nem értette, mert szerinte csak a pártot lehetett szeretni. Azt mondta: márpedig ha férjhez megy, akkor magából sohasem lesz hivatásos forradalmár.” Ságvári Ágnes memoárját most közli folytatásban a Képes 7.

Böngészem a Moszkovszkije Novosztij új számát, melyben a Memorial társaság, a sztálini bűnök feketekönyvét összeállító társaság üléséről szóló tudósítást olvasom. Az alakuló ülésen több felszólaló állást foglalt amellett, hogy bírósági eljárás kell indítani Sztálin és a sztálinizmus ügyében. Szóltak arról, hogy egyes helyeken már voltak hasonló jellegű vizsgálatok. Itt az ideje annak, mondják, hogy végre nyilvánosság előtt is különböztesseget tegyünk a sztálinizmus korának tisztességes párt- és állami vezetői és

a bűnözők között, akik a tömeges megtorlásokat szervezték. Ez utóbbiakat végre nyilvánosan ki kell zárni a pártból! Nem elég, ha csak a sajtóban ítélik el a bűnözőket, bíróság elé kell vinni az ügyet! A társadalmi tudat manipulációja hosszú évtizedekig Orwell ismert mondanás alapult a Szovjetunióban: „Aki ellenőri a múltat, ellenőri a jövőt is, aki ellenőri a jelent, ellenőri a múltat is.”

Lám Orwell ismert mondanása, mint kulcs. Orwell időszerűségét bizonyíthatnánk-e hatóságban, egyben fájdalmasban? Noha mégis, ezek az emberek fölismerték ami velük történt, tehát nem romlottak el. Éppen ellenkezőleg, azáltal, hogy megnevezték félelmük okozóját, valamelyest már fölébe is kerekedtek. Persze csak valamelyest, mert ez még távolról sem az igazi győzelem.

Orwell abban segített könyvével, nehogy elvessük az utat, mert tévedésünk fegyvereink árnyékában végzetes lehet... Megfontolásra ajánlom kiadni Orwell másik világsikerű regényét is, hátha fölnőttünk már hozzá. Pesti szamizdat-butikokban úgys kapni már. Addig is, amíg hozzánk el — olvassák el az 1984-et. (Európa)

Tráser László